

Metsätalouden ympäristöseurannat 2021

Miksi ympäristöseurantoja tehdään

Metsien käsittelyssä lainsäädäntö, metsäsertifiointi ja sertifioitu ympäristöjärjestelmä ohjeineen edellyttävät, että mm. luontokohteiden ominaispiirteet säilytetään ja metsien maisema-, virkistys- sekä kulttuuriarvot turvataan. Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas asettaa selkeät ympäristövaatimukset metsätalouden harjoittamiselle ja sen laadun jatkuvalla parantamiselle.

Seurannan avulla saadaan:

- annettua palautetta tehdystä työstä ympäristönhoidon kannalta
- selville, kuinka toiminnassa on otettu huomioon lainsäädäntö
- toteutettua sertifiointikriteerien ja omien ohjeiden vaatimukset
- kerättyä tietoa metsäsertifiointia varten
- koottua koulutus- ja kehitystyön painopisteet
- tietoa tulosoajasta varten
- tukea metsätalouden ympäristöviestintään

Metsätalouden ympäristönhoidon laatua seurataan vuosittain. Johdon katselmukseen saadaan tietoa ympäristöseurannoista, auditoinneista ja palautejärjestelmästä.

Puunkorjuun ympäristöseuranta aloitettiin vuonna 1994, ja seuraavana vuonna seuranta laajennettiin koskemaan myös vesiensuojelua kunnostusojitusten, maanmuokkauksen ja kulotuksen yhteydessä. Myöhemmin mukaan otettiin myös energiapuunkorjuu ja tienrakennus. Seurantaa kehitetään jatkuvasti lainsäädännön, metsäsertifiointin, ohjeiden ja menetelmien muuttuessa.

Seurannoissa käytetty arvosteluasteikko:

- 4: toimittu ohjeen mukaan eikä puutteita
- 3: pieniä puutteita, mutta vielä hyväksyttävällä tasolla
- 2: selviä puutteita toiminnassa tai ympäristön kannalta epätydyttävä
- 1: paljon puutteita toiminnassa tai ympäristöriski todennäköinen

Vuoden 2021 ympäristöseurannat

Maastokaudella 2021 tarkastettiin uudistushakkuuleimikoita, joiden hakkuut oli toteutettu aikavälillä syksy 2020 - syksy 2021. Maanmuokkauksen osalta tarkastuksessa olivat tarkastusvuonna 2021 toteutetut kaivinkonemuokkaukset. Energiapuunkorjuun ympäristöseurannat tehtiin Etelä-Suomen hakkuutähteiden korjuutyömaihin.

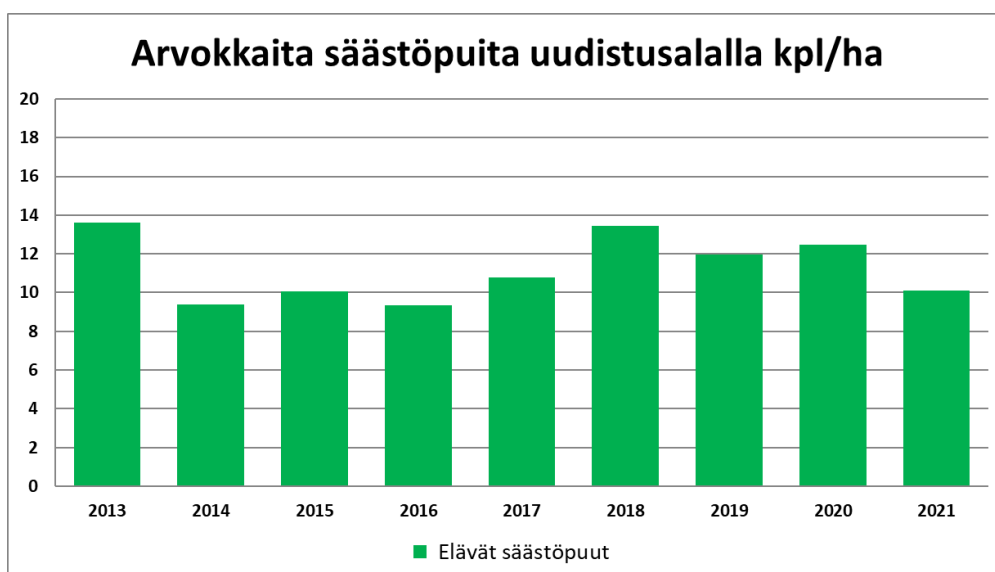
Kunnostusojituksen vesiensuojelun ympäristöseurantoja ei tehty 2021. Seurannat toteutetaan seuraavan vuoden maastokauden alussa, jolloin vesiensuojelutoimenpiteiden toimivuus on paremmin havaittavissa.

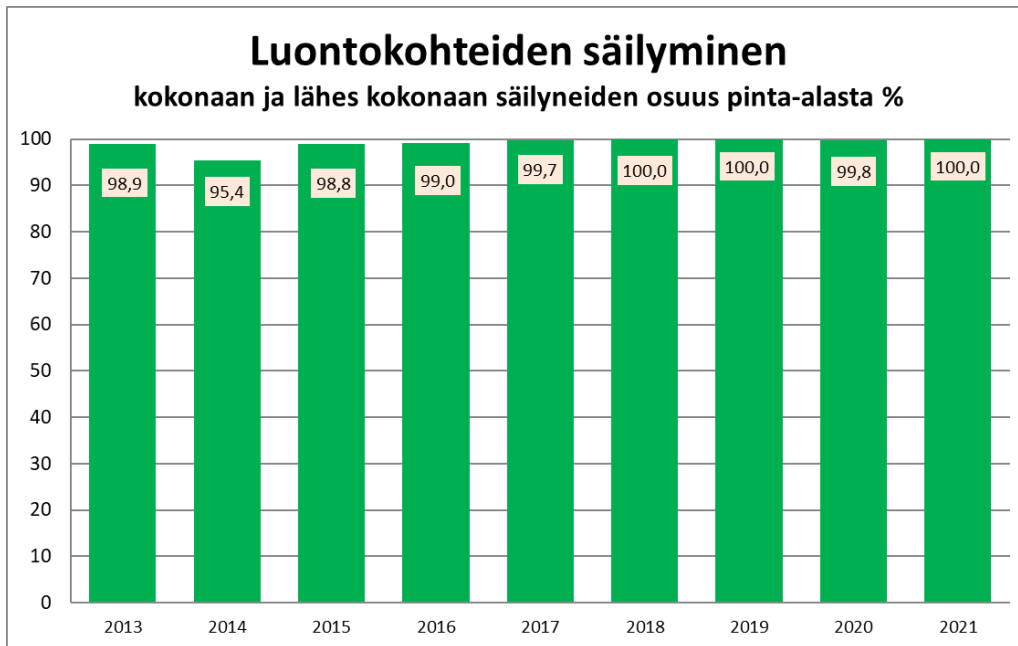
Vuoden 2021 seurantojen tulokset osoittavat, että ympäristöhoidon laatu on kokonaisuutena säilynyt erinomaisella tasolla. Toiminnan taso täyttää hyvin lainsäädännön, metsäsertifiointin ja Metsähallituksen ympäristöoppaan vaatimukset. Kehitettävää on lähinnä riistatiheikköjen huomioimisessa puunkorjuussa ja metsänhoitotöissä.

Puunkorjuu

Arvioinnissa tarkastetaan:

- korjuun puusto- ja maastovauriot
- metsien maisema-arvojen turvaaminen
- metsien virkistysarvojen turvaaminen
- metsien kulttuuriarvojen turvaaminen
- suojeltavien lajien ja niiden elinympäristöjen turvaaminen
- luontokohteiden ominaispiirteiden säilyminen
- riistan huomioiminen uudistusalan raivauksessa
- vesistöjen suojavyöhykkeiden rajausta ja säilyminen
- hakkuualoille ja luontokohteisiin jätettyjen elävien säästöpuiden ja järeiden lahopuita määrä sekä luonnonhoidollinen laatu

Säästöpuilla on tärkeä merkitys monille lahopuusta riippuvaisille eliölajeille. Vuoden 2021 ympäristöseurannan mukaan normaaleissa uudistushakkuissa hakkuualalle jätettiin keskimäärin 10 Metsähallituksen Metsätalouden ympäristöoppaan mukaista arvokasta elävää säästöpuuta hehtaarille.

Arvokkaiden säästöpuiden lisäksi uudistusaloille jätettiin runsaasti eläviä pienempiläpimittaisia puita, jotka luetaan metsäsertifiointissa myös säästöpuiksi. PEFC metsäsertifiointissa säästöpuiksi luetaan myös järeä kuollut pysty- ja maapuu sekä osin suojavöhykkeiden puusto.

Riistatiheiköt tarjoavat suojaa ja parantavat merkittävästi metsäkanalintujen pesien säilymistä. Seurantojen mukaan riistatiheikköjen määrä on noussut, mutta emme ole asettamamme tavoitteen tasolla. Tavoitteeseen pääsy edellyttää riistatiheikköjen huomioimista kaikissa työmenetelmissä, niin puunkorjuussa kuin metsänhoitotöissä, suunnittelusta toteutukseen.

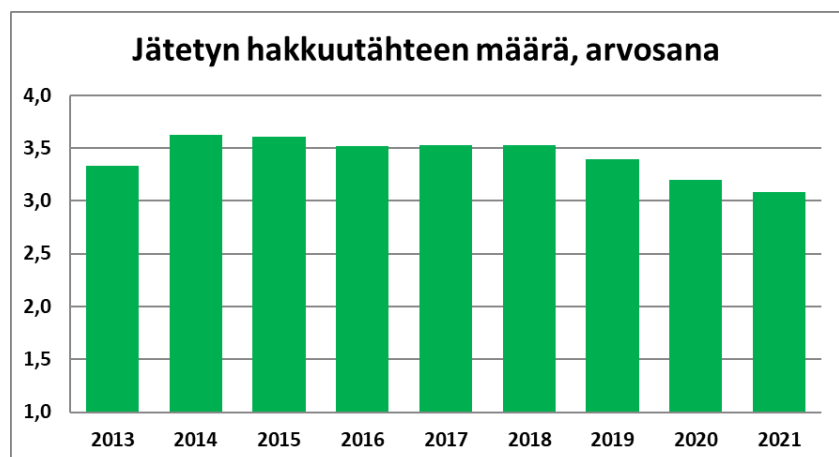
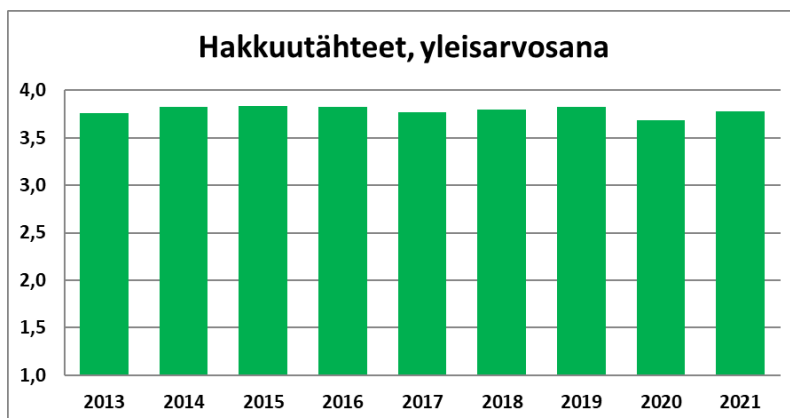
Luontokohteet huomioidaan hyvin jo suunnitteluvaiheessa.

Energiapuun korjuu

Energiapuun korjuun seurannassa arvioidaan energiapuun korjuun aiheuttamat vaikutukset ainespuun korjuun jälkeen. Energiapuun korjuuta on tehty ja seurattu vuodesta 2007. Kantojen korjuuta ei ole tehty viime vuosina Metsähallituksessa. Hakkuutähteiden korjuun ympäristöseurantaa tehtiin vain Etelä-Suomessa.

Arvioinnissa tarkastetaan:

- kohteen sopivuus energiapuun korjuukohteeksi
- hakkuutähteiden ja kantojen jättäminen korjuualalle ohjeeseen verrattuna
- varastoinnin vesistövaikutukset sekä mahdolliset työturvallisuusriskit
- järeiden lahopuiden säilyminen
- erityiskohteiden säilyminen (luonto-, kulttuuriperintö- ja virkistyskohteet)
- suojavyöhykkeiden rajausta ja säilyminen (vesistöt, säästöpuut, erikoiskohteet)
- kohteen maisema-arvojen säilyttäminen
- korjuun puusto- ja maastovauriot.

Ympäristöseurannan näkökulmasta toiminta on muuten hyvällä tasolla, mutta hakkuualalle jätetään usein liian vähän hakkuutähdettä.

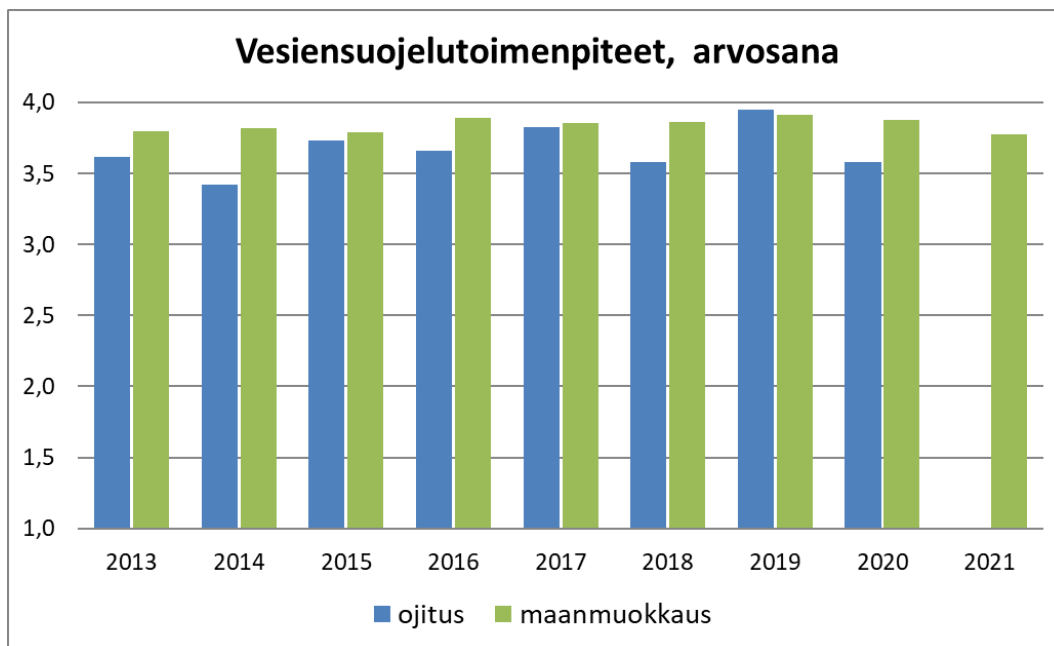
Maanmuokkaus

Vesiensuojelun tason arviointia tehdään kunnostusojituksessa ja maanmuokkauksessa.

Arvioinnissa tarkastetaan:

- muokkausmenetelmän sopivuus kasvupaikalle
- kunnostusojituksen tarpeellisuus
- työkohteeseen rajoittuvien vesistöjen vesiensuojelutoimenpiteet ja niiden riittävyys
- suojavyöhykkeiden arviointi Metsähallituksen metsätalouden ympäristöoppaan mukaan
- suojavyöhykkeiden arviointi metsäsertifiointia varten
- luontokohteiden huomioon ottaminen
- maisematekijät
- käsittelyalalla tehdyt vesiensuojelutoimenpiteet.

Kunnostusojituksessa ja maanmuokkauksessa toimenpiteet suunnitellaan siten, että kiintoaineksia ja ravinteita ei pääse vesistöihin. Järvien, jokien, purojen ja lähteiden ympärille jätetään riittävät suojavyöhykkeet vesistöhaittojen ehkäisemiseksi. Vuoden 2021 kunnostusojituskohteiden tarkastus tehdään seuraavan vuoden maastokauden alussa.

Maanmuokkausmenetelmistä vesiensuojelutoimenpiteiden merkitys on tärkein ojitusmätästyksestä, missä johdetaan vesiä pois muokkausalueelta. Vesiensuojelutoimenpiteiden lisäksi myös kaivumaiden maisemointiin tulee kiinnittää huomiota.

Metson soitimet

Metson soidinpaikkoja on tallennettu Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään noin 2 500 kpl. Metsolle soveltuvan metsän peittävyys pitää olla soidinpaikalla (20 ha) vähintään puolet ja soidinalueella (314 ha) vähintään kolmasosa alueen pinta-alasta. Tunnetut soidinkeskukset jätetään uudistushakkuissa pääsääntöisesti hakkaamatta, mutta suurilla, yli 10 kukon soitimilla voidaan tehdä varovaisia väljennyshakkuita tai eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuita.

Metsonsoidinpaikkojen laatumittaus tehdään paikkatietoaineiston ja metsoanalyysityökalun avulla niille soitimille, joiden soidinpaikoilla on tehty avohakkuita tarkastusjaksolla.

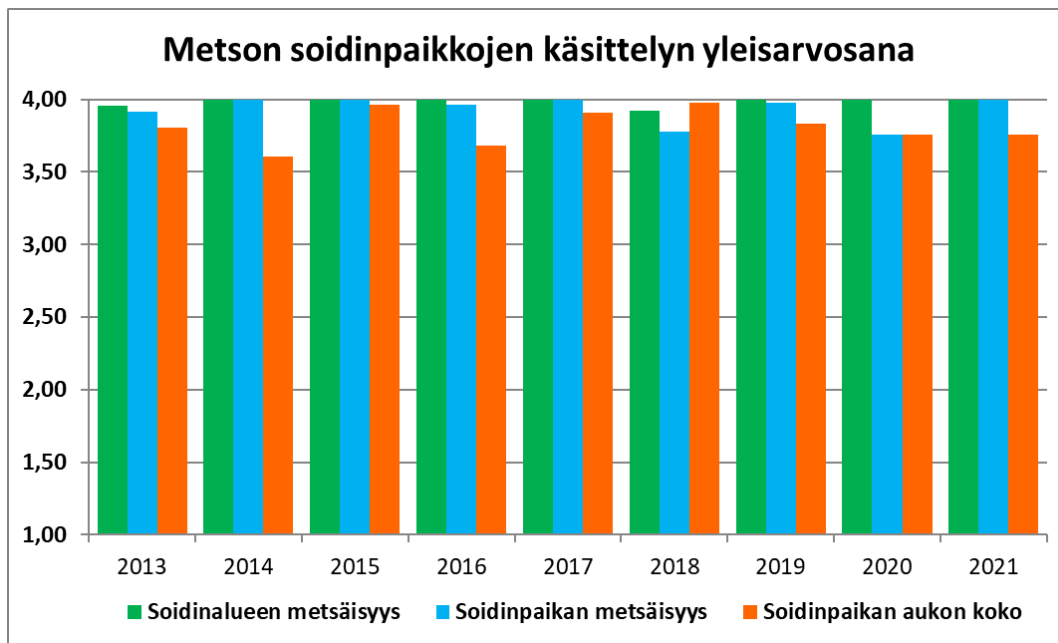
Arvioinnissa tarkastetaan:

- soidinpaikan metsäisyys
- soidinalueen metsäisyys
- hakkuuaukon koko soidinpaikalla

- Soidinkeskus (parittelupaikka keskellä)
- Soidinpaikka (metsokukkojen soidinreviirit)
- Soidinalue (tämän ulkopuolella)

Vuoden 2021 hakkuiden osalta tarkastettiin yhteensä 37 metsonsoidinta. Soidinpaikan ja soidinalueen peitteellisyys oli metsäisyysindeksin mukaan kaikilla soitimilla metsälle sopiva. Viidesosalla soitimista oli soidinpaikalla tehty yli hehtaarin uudistusala. Hakkuukuvioiden koko, muoto ja toimenpidealueiden sijoittelu on suunniteltava huolellisesti.

Paikkatietojärjestelmän metsonsoidinpaikkojen tarkistamiseen rakennettua analyysityökalua on kehitetty niin, että suunniteltujen hakkuiden vaikutukset voidaan todeta jo suunnitteluvaiheessa.